

ВАРВАРИНА БІБЛІЯ

Автор: *Тетяна МакКой, США*

Нині модно стало рахувати, скільки жінок було в Тараса Шевченка. Але котру не візьми – жодна не кохала поета так самовіддано й пристрасно, як наша яготинська княжна Варвара Репніна-Волконська. Втім, кохання її не мало одвіту в Тарасовім серці. Народжений мужиком, він і в модному сюртуку з оксамитовим коміром залишався ним бути до кінця свого життя, висловившись якось у листі до Варфоломія Шевченка: “Я по плоті і духу син і рідний брат нашого безталанного народу, та й як же себе поєднать з собачою панською кров’ю?”

**Портрет Варвари Репніної, намальований
Глафірою Псьол у Яготині у 1839 р.**

Із шляхетною родиною Репніних-Волконських (яких в нашому Яготині на Київщині зроду-звіку звали просто “князями Репніними“) Шевченка познайомив улітку 1843 року Олексій Капніст – добре знаний на Полтавщині просвітитель і меценат. Тут саме був його хворий син під наглядом домашнього лікаря Репніних, та й кортіло ж побесідувати зі старим господарем про мистецтво, політику. Втім, княжна Варвара політику не любила. Вона була всебічно освіченою особою з усталеними християнськими віруваннями, що сформувалися під впливом добродієвства родини, в якій виросла. Біблія, отже, була її суворою вчителькою, приятелькою, сповідальницею.

Адже доля підносила їй не одне випробування, і з Шевченком це вилилось у болісну історію нерозділеного почуття...

Якось непомітно – в розмовах та суперечках, а також в перебігу читань Шевченком власних поезій за самоваром у їхній світлиці – 35-річна княжна по вуха закохалася в молодшого на 5 років Тараса. А він, відчуваючи зіяючу прірву між ними, так і не зміг відповісти взаємністю; до того ж, його ще й відлякувала її занадто палка й дещо владна натура. Він, вирвавшись із кайдан кріпацтва, хотів насолодитися волею, даним йому вибором – хоча б у малому: zostаватися на вечерю в поміщика, який одним стусаном в нього на очах будить свого служника, чи таки покинути обійстя голодним? Пити чарку з “мочемордами” (що збиралися в Закревських як не в сусідній з Яготином Лемешівці, так у маєтку Березова Рудка) чи й справді відсахнутися від них, як настирливо радить йому княжна? І кому пускати бісики в очі за чаєм у Репніних – їй, милій та ерудованій “старій діві” з ревним поглядом, чи чарівній своєю свіжістю сприйняття світу Глафірі Псьол – наймолодшій із трьох осиротілих сестер, яким Репніни дали притулок?

Шевченко обирає те, що підказує йому душа. Якщо це Варвара – то тільки як “сестра”, “янгол”, “муза” (саме їй присвятив поему “Тризна” (“Безталанний”), написану восени того ж 1843 року, коли прибув до Яготина малювати дещо на замовлення Григорія Тарновського і прогостював там, з перервами, аж до 10 січня 1844 року). Якщо це Глафіра – то тільки як учениця, якій він, вже добре знаний майстер пензля, давав уроки малювання, явно симпатизуючи їй, але натикаючися постійно на невидимий бар’єр її глибоко затамованого опору: дівчина розуміла, що завдасть непоправного болю своїй наставниці Варварі Миколаївні, якщо дасть волю власним почуттям. Якщо це дружина Платона Закревського Ганна – ця носійка неземної краси, яка запала йому в око в знаменитій своїми балами Мойсівці Тетяні Вільховської – то тільки як жінка, якій присвячуються вірші, писані зболеним – до запеченої крові на серці! – пером: “А ти, мій покою! Моє свято чорнобриве...” Якби хоч раз він написав щось подібне Варварі Репніній, то ошчасливив би її, можливо, на все життя.

Але цього, на жаль, не сталося. Яготинській панні – з її біблійною мотивацією мало не кожного кроку, кожного вчинку – залишалося не що інше, як роль янгола-хранителя Тарасового, і вона хапається за неї, мов потопаючий за соломину. Якось не витримала, висповідалася Тарасу: *“Що таке стара дівка? Ліра з порваними струнами, окрім однієї струни – любові*

християнської ...” І любов цю вона демонструвала йому тихо й покійно, як і годиться істинній християнці. Щонайперше, дарує йому на згадку Біблію, сподіваючись, либонь, повернути експресивного, вразливого і не завжди розбірливого в знайомствах Шевченка на путь істинний. А ще – втішає, мов малу дитину, коли розплакався перед нею чуттєвий до кривди Тарас, почувши від пихатого поміщика Лукашевича, що таких, як він (маючи на увазі кріпацьке походження поета), у того сотні. Клопочеться його офортами “Мальовнича Україна“, багатьма незгодами жорсткого заслання і навіть наважується на “компрометуюче“ клопотання перед офіційними колами царської Росії...

Коли ж Шевченко, постарілий і вимучений засланням, захоче побачити Варвару Рєпніну в Москві (1858), між ними так і не зблисне бодай маленька іскорка. Вражений Шевченко напише в своєму щоденнику щось холодне, розчароване. Пробуватиме не раз підшукати собі клопоту землі десь над Дніпром в Україні та когось за дружину; серед обраниць буде й крутішка Ликера Полусмак. Поміж прикрас та обнов він подарує їй Євангеліє в позолоченій оправі. Але “Ликерине Євангеліє“ в порівнянні з “Варвариною Біблією“ мало що означало в його долі...

Про Автора:

Тетяна МакКой є родом з м. Яготина на Київщині, що займав особливе місце в біографії Тараса Шевченка. У США – від 1995 року, за фахом – журналіст, є власником українського етнічного тижневика «Нова газета» (м. Нью-Йорк, ред. Валентин Лабунський), з її публікаціями знайомі відвідувачі сайту радіо “Свобода“, читачі журналу Союзу Українок Америки «Наше життя», канадського українсько-етнічного порталу «Новий Шлях», української православної газети “Наша віра“ і в ін. Її провідні теми – політика і мораль, доля культурно-побутової спадщини України та Америки, яка стала її другою батьківщиною, а також історичні трагедії України на її важкому шляху до власної ідентичності, зокрема на прикладах її власного роду. З Музеєм Тараса Шевченка в Канаді у неї давнє, від 2010 року, творче співробітництво в популяризації української культури.